

Småland
Västra liden
Mätarens arkiv

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Anders Hertman

A: a

1011

2625

*Per Arne Lindberg
Född 1852*

"Odins jakt" var "grodor i karr" och
"låter så ännu illa."

Odins jakt

LUNDS UNIVERSITET
FOLKLIVSRESEARCH

d:f
2

2625

Klara -Tilda hade sett "flodhästen" i Kansjö- "Flodhästen"
sjön och "draken" i "Rumåa". "Draken".

2625

Forst hade sett Lars Johan i Åsen gå framför sig "Gå igen"
ända från Malmbäck till Åsen, ehuru han var död. Forst
kunde ej hinna upp honom men såg honom hela tiden på
avstånd framför sig, tills han vek in på vägen upp till
Åsen och försvann. Lars Johan hade varit auktionsman och
ej alltid så rättvis.

2625

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

B. A.

4

Om ugglan skrek, skulle någon i huset dö.

Uggleskrik.

2625

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

C: b

5

"Arvi" (Aevid) i Rö (Röd) kunde "ställa hem
tjuvagods!"

2625

Då man hade ont i fötterna, lade man "Källegrys" Botemedel
kring dem. Det "dro bort då onda".

På en avhuggen "tummaänne" lades som bot honung.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2625

Lic

7

Man lade bruna bönor i tröskeln. Om korna gick
över, skulle de bli lika blanka, som bönorna voro.

Bruna bönor
i tröskeln.

2625

"Gamla Krestin" i Älgaryd spottade på höet, innan
hon gav det till kreaturen.

Spotta i
fodret.

*Sandals
P. H. Västros
S. Malmbeck*

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2625

A. b.
9

*Anders Pettersson
a. Malmbeck
joh 1852*

Påskmorgonen ropades ("Sandal i Lycke"): "Så Påskmorgonen
långt detta rop höres, så ä sånket mitt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

P: a

(P: b)

10

2625

Då skator och får "skriker" blir det regn.

Regntecken

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

P. 6

2625

11

Möter man fruntimmer med det första, man
kommer ut, bådär det otur, likaså med katt och ekorre.

Otur vid
möte

Småland
Västra
Malmköping
Sagsman f. 1852.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2625

P. 6

12

"Nocka" (spindlar) dra rikedom till huset.

Spindlar:tur.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2625

P. b

13

På gökens läte avgjorde man följande: Var kon
körd i kärr, så drevs hon ur, om göken gol tre gånger:
"Huhu, huhu, geck ut".

Om göken.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Witt 95 E. Hestman

Witt

*av Mor Lundberg
född 1852 i Predstora*

14

2625

Malmbäck

Om tatarer kommo och tittade i smörtjärnan,
så fick man ej något smör. Man skulle mot detta kasta
eld för att förta verkan.

Smörkärning

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2625

Blig

15

Slakta hästar gjorde "inga redia slaktare". Det
var "rackaregöra"

Rackare

Amiralant

Alfred B. Hertzman A:a

Väster öd

16

Mababäck sin

2625

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Odins jakt.

Odins jakt.

Sagesmannen talade om barnens fruktan för
"Odins jakt".

Småland
Västern
Malmått

M. G. Heltman
av Orus Lundberg
född 1852 i Bräddstap

G:a

17

2625

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kitta Grå.

Kitta Grå.

Kitta- Grå bodde i ett berg i Bringetofta sn.
Hon kunde mjölka korna på avstånd.

Bölder.

Mot böld skulle man uppsöka en bäck,
som rann mot norr, sätta sig vid denna och låta alla
"alepinnar" glida genom händerna.

Mot bölder

Bäck mot norr,
"alepinnar".

En
Västra Hill
Malmbäck 0:2

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Ben. von Runtzow. F. b
förm 1892 i Malmbäck

19

2625

Kyrkobygge.

Då en kyrka skulle byggas, släppte man
ut ett par tvillingoxar, och där de stannade,
skulle kyrkan byggas.

Kyrkobygge.

Kyrkans läge.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKRÄTTESÄKIV

2625

Kie

20

Klädsel.

*Även gamla gingo klädda i korta byxor,
långstrumpor och band. (Malmbäcks sn.)

Klädsel.

2625

Kreaturenen.

För att få krea-
turen blanka.

Böner gnedos blanka och lades i ladugårds-
tröskeln. En ko, som gick däröver skulle då bli lika
blank, som den blankaste bönan.

Samlad
Västra
Malmby

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

W. S. S. & H. S. S.

L. C.

2625

Född 1852

22

i Bredstegen, Malmby

Skydd för kreaturen.

Skydd för krea-
turen.

Svavel och svinhår (nöthår eller nöttagel) syddes in i en påse och stoppades under "fösgolvet" (fähusgolvet).

Svavel,
nöthår.

Man spottade i fodret, innan det gavs åt kreaturen.

Spottade i
fodret.

Över stalldörren sattes en död hök för att skydda mot ont.

Hök uppspikad
över dörren.

Trollskottet.

"Trollskottet"

botemedel för kre-
atur.

Då kreaturen "gick illa åt se" (ex. haltade eller sträckte sig), skulle man skjuta med pistol över ryggen på dem, det s.k. "trollskottet". Så berättar sagesmannen, att hos "Sara i Davidstorp" hade en gång en ko knäckt ryggen, och tre käringar tillkallades. Man sköt trollskottet. Men då tydligen ingenting ville hjälpa, hämtades en kvacksalvare, som då käringarna höll på att träta, gjorde sig underrättad vid sin ankomst, om vem som hade skjutit "trollskottet". Det sades då trollet ha gjort. Han förordade nu, att ett ämbar med vatten skulle hängas över kon och droppe för droppe få falla ned på den sårade punkten på kons rygg.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2625

Lid

24

Säd.

För att få säd
grobar.

Ett äggjärn (vasst järn, lie e.d.) lades i sädeslårem, kar eller mindre koppar för att säden skulle bli "fröer" (kunna gro).

2625

Julen.

Tydor vid julen.

Vid julen kunde man utforska, om någon skulle gå bort under året på följande sätt. Allas skor skulle ställas under julbordet "mä tåra inåt" (med tårna inåt). Den som skulle dö hade sina "tår" vända utåt.

Skorna under
julbordet.

Julkvällen skulle man hålla sig tyst, gå ut och titta, om man skulle då genom fönstret inne i rummet kunna få se sin tillkommande.

Se genom
fönstret.

Samma var även förhållandet, då det gällde att taga reda på, om någon skulle dö. Han sågs då utan huvud.

Op Småland
Västman
Sm. Palmbeck
Mj 8 10

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Oppt. E. Palmbeck W: B
(L: c)

2625

av för Småland 26
född år 1859 i Rindö
Palmbeck

Dymmelveckan.

I Dymmelveckan målade man ett kors av
tjära inne i fähuset för att "fri se för trolldom".

Å I Dymmelveckan borde man ej hugga, ty om
kreaturen göngo över spånorna, så blevo de halta.

Skärtorsdagsmorgonen skulle vatten hämtas
från en källa, innan det blev dag. Detta skulle alla
tvätta sig i. De fingo då klar hy.

Dymmelveckan

Kors, skydd mot
trolldom.

Ej hugga, kre-
aturen då halta

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

H. G.

27

2625

Snabbt bak.

Snabb bakning.

Då folk inte hade bröd och i hast ville ordna för sig, eldades den stora spisen upp så kraftigt, att den blev glödvarm och gjordes ren från aska. Därefter slog man ut degen på hällen och lät den gräddas där.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

U: bnc

28

2625

Bakning o bryggning.

Vid bakning och bryggning ett kors, som skulle skydda mot troll och ohyra. Korset hade stor betydelse.

Kors vid bakning
och bryggning.

2625

Slakt.

Slakt av hästar

Att slakta en häst var "torparens och rackares
göra", ty "sånt folk dros mä mycke skrå".

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

0:4
30

2625

Tatare.

Tatare.

Sagesmannen talade om, hur man trodde på tatare.
De lurade till sig pengar "å stöcke av vävar". Detta
såde de sig sedan skola gräva ner, vilket skulle verka
helande på en sjuk.